

Statens seniorråd Årsmelding 2011

FORORD

Statens seniorråd har et bredt mandat og en viktig rolle. Vi skal gi råd til offentlige organer og institusjoner på nasjonalt nivå om forhold som angår seniorers aktivitet og deltakelse i samfunnslivet. Seniorer er definert som alle over 50 år.

Denne årsmeldingen forteller om rådets aktiviteter og innspill i året 2011. Vi mener at den gir et godt uttrykk for vår virksomhet.

Rådet er opptatt av det det blir utviklet en mest mulig helhetlig seniorpolitikk. Som et bidrag til dette, og som et viktig redskap i rådets eget arbeid, har vi utviklet programmet: Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013. Mye av arbeidet med dette skjedde i 2011 og i en bred og grundig prosess i rådet. Oppfølgingen av dette programmet har utgjort en viktig del av vårt arbeid gjennom året.

Samtidig har rådet gitt godt begrunnede innspill til - og svar på initiativ som andre har tatt. Det gjelder for eksempel initiativ som samhandlingsreformen og utredningen fra det såkalte Hagenutvalget om innovasjon i omsorg.

Rådet har også en veiviserrolle. Den ivaretas gjennom utarbeiding av materiell som formidler kunnskap og gjennom vårt nettsted www.seniorporten.no. Rådet får mange hyggelige og rosende tilbakemeldinger på disse tiltakene.

I 2011 hadde rådet gleden av å ha to statsråder, Anne Grete Strøm-Erichsen og Hanne Bjurstrøm, på besøk i rådsmøter.

Ivar Leveraas

Ivar Leveraas
Leder av rådet

INNHold

Innledning	s 3
Mandat	s 3
Medlemmer perioden 2010 – 2013	s 3
Sekretariatet	s 4
Rådsmøter i 2011	s 4
Rådets arbeid og temaer i 2011	s 4
Høringssaker 2011	s 7
Utadrettet virksomhet	s 8
Representasjon	s 10
Avslutning	s 11

INNLEDNING

Statens seniorråd oppnevnes av Regjeringen for en fireårsperiode. For perioden 2010– 2013 ble Statens seniorråd oppnevnt ved Kongelig resolusjon av 5.mai 2010. Oppnevningen gjelder til og med 31.desember 2013.

Rådet hører administrativt under Arbeidsdepartementet, og skal ha eget sekretariat etter departementets nærmere bestemmelser.

MANDAT

Utdrag fra Statens seniorråds mandat:

”Statens seniorråd er et rådgivende organ for offentlige instanser og institusjoner på nasjonalt nivå, som på et fritt og selvstendig grunnlag tar opp forhold som angår seniorers aktivitet og deltakelse i samfunnslivet. Med seniorer menes personer over 50 år.

Rådet skal:

- gi anledning til drøftinger mellom rådets medlemmer og representanter for offentlige instanser og institusjoner om spørsmål av betydning for seniorers situasjon
- uttale seg om vesentlige spørsmål som gjelder seniorer
- innhente informasjon om behov, problemer og løsningsmåter lokalt og regionalt og sentralt for å kunne komme med initiativ og tilrådinger ovenfor offentlige instanser og institusjoner
- ha en veiviserfunksjon for publikum og private og offentlige instanser
- kunne drive utadrettet informasjon”

MEDLEMMER I PERIODEN 2010 – 2013

Statens seniorråd består av 15 medlemmer, som til sammen representerer bred samfunnsmessig erfaring, og som har spesiell innsikt i seniorers stilling i samfunnet.

Følgende personer ble oppnevnt for rådsperioden 2010 – 2013:

Leder: **Ivar Leveraas**
Nestleder: **Randi G. Bjørgen**
Medlemmer: **Florentino Bulnes**
Morten J. Danielsen
Einar Eriksen
Terese Folgerø
Erik Råd Herlofsen
Anne Inga Hilsen
Henry Høgmo
Ragnhild Queseth Haarstad
Rita Kumar
Wenche Malmedal
Harald Olimb Norman
Karin Stoltenberg
Liv Thun

SEKRETARIATET

Statens seniorråd har sekretariat etter Arbeidsdepartementets bestemmelser. Sekretariatet var i 2011 lokalisert til Arbeids- og velferdsdirektoratet, og hadde i 2011 følgende 4 ansatte i 100 % stillinger:

Sekretariatsleder Sølvi Sæle
 Seniorrådgiver Eyvind Frilseth
 Seniorrådgiver Eva Irene Holt
 Seniorrådgiver Astri Myhrvang

Seniorrådgiver Astri Myhrvang sluttet etter fylte 67 år og hadde sin siste arbeidsdag 31.12.2011, etter vel 30 år i rådets tjeneste.

RÅDSMØTER I 2011

Statens seniorråd hadde seks møter i 2011:

13. og 14. januar
 6. og 7. april
 8. og 9. juni
 21. og 22. september
 8. og 9. november
 7. og 8. desember

RÅDETS ARBEID OG TEMAER I 2011

Seniorpolitiske utfordringer 2010 - 2013

I første halvdel av 2011 var mye av Statens seniorråds innsats konsentrert rundt utarbeidelsen av "Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013", som er rådets handlingsprogram for inneværende rådsperiode.

Statens seniorråd la opp til en grundig prosess i forkant av utarbeidelsen av "Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013". Relevante seniorpolitiske temaer ble belyst gjennom innledninger både av rådets egne medlemmer og av eksterne fagpersoner. Både plenumsdiskusjoner i rådsmøter og arbeid i grupper la grunnlaget for utarbeidelsen av de prioriterte satsningsområdene som ble nedfelt i rådets handlingsprogram.

"Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013" inneholder følgende hovedområder:

- Befolkningsutviklingen
- Aldersdiskriminering
- Deltakelse i folkevalgte organer
- Levekår
- Arbeidsliv
- Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
- Bolig
- Helsefremmende og forebyggende tiltak
- Helse og omsorg
- En helhetlig seniorpolitikk

Publikasjonen overlevert til statsråd Hanne Bjurstrøm

Dokumentet ble ferdigstilt i Statens seniorråds møte i juni, og selve publikasjonen "Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013" forelå i august. Publikasjonen ble distribuert til aktuelle instanser, og ble også overlevert til statsråd Hanne Bjurstrøm da hun besøkte Statens seniorråd i november.

Videre arbeid med prioriterte satsningsområder

Med utgangspunkt i rådets handlingsprogram for perioden, ble det i årets siste rådsmøte besluttet hvilke seniorpolitiske utfordringer rådet konkret ønsker å arbeide videre med i 2012. En rullerende arbeidsplan ble utarbeidet.

NorLAG-STUDIEN

I årets første rådsmøte presenterte flere forskere fra NOVA funn fra NorLAG-studien (longitudinell kohortbasert studie: følger individer fra ulike generasjoner over tid). Fra følgende områder i studien ble funn presentert:

- Arbeid og pensjonering
- Omsorgstjenester
- Familie- og generasjoner
- Mental helse og livskvalitet

Kunnskapene og resultatene fra NorLAG-studien ga viktige innspill til rådets videre arbeid innen de nevnte områdene.

Møte med politisk ledelse i Helse- og omsorgsdepartementet

På bakgrunn av et ønske fra politisk ledelse i Helse- og omsorgsdepartementet kom Helse- og omsorgsminister Anne Grete Strøm-Erichsen til Statens seniorråds møte i juni. Statsråden ga uttrykk for et ønske om å ha en aktiv dialog med rådet.

Statsråden orienterte om hvilke planer Helse- og omsorgsdepartementet arbeidet med. Hun uttrykte viktigheten av å dimensjonere en eldreomsorg som blir mer krevende fremover, blant annet fordi antall eldre øker mens antall yrkesaktive synker. Statsråden nevnte spesielt utfordringer innen følgende områder:

- Omsorgsplan 2015
- Demensplan 2015
- Samhandlingsreformen
- Innovasjon i omsorg (Hagen-utvalgets rapport)

Statens seniorråd ga uttrykk for at de ønsker å trekkes mer med i regjeringens og departementenes forarbeid på viktige saksområder.

Det europeiske året for aktiv aldring og solidaritet mellom generasjoner 2012

Direktør for Senter for seniorpolitikk, Kari Østerud, var invitert til rådsmøtet i juni. Dette spesielt for å informere om Det europeiske året for aktiv aldring og solidaritet mellom generasjoner (European Year for Active Ageing and Solidarity 2012).

EU forbereder 2012 som det europeiske året for aktiv aldring og solidaritet mellom generasjoner. Via Norges EØS-medlemskap er Norge med i dette året, og Arbeidsdepartementet har forespurt Senter for seniorpolitikk om å påta seg rollen som nasjonal koordinator. Dette med bakgrunn i at det nasjonalt primært ønskes fokus på seniorer i arbeidslivet.

Senter for seniorpolitikk ønsket samspill med andre aktører, deriblant Statens seniorråd. Statens seniorråd stilte seg positive til deltakelse og samspill.

Besøk i kommunene Trondheim og Åfjord

Statens seniorråds møte i september var i sin helhet lagt til kommunene Trondheim og Åfjord.

Trondheim

I Trondheim fikk rådet en orientering om status og utfordringer innen helse og velferd i kommunen.

Samhandlingsreformen og nytt lovverk ble viet mest oppmerksomhet under dette besøket. Både representanten fra helseforetaket og fra kommunen orienterte om utfordringer og planer i forbindelse med innføringen av samhandlingsreformen.

Rådet fikk også en orientering om prosjektet "Livsglede for eldre".

Åfjord

I Åfjord ble det redegjort for fakta i kommunen, samt utfordringer innen helse og velferd i Åfjord.

Rådet fikk en orientering om kommunens seniorpolitikk. En beskrivelse av personellsituasjonen innen helse og velferd ble gitt, samt en orientering om effekten av igangsatte seniorpolitiske tiltak.

Samhandlingsreformen var tema også i Åfjord kommune, og rådet fikk en orientering om planer for å møte utfordringene, samt om det interkommunale samarbeidet som var etablert.

Eldrerådet i kommunen ga en orientering om arbeidet og hvilke saker de mener det er viktig å ha fokus på.

Statens seniorråds møte med Åfjord kommune var lagt til Åfjord helsesenter, og her fikk rådet en grundig omvisning. I tillegg fikk rådet møte mange representanter fra kommunen under sitt besøk i Åfjord.

Nyttig erfaring å besøke kommuner

Statens seniorråd fikk med seg nyttige, verdifulle erfaringer og hyggelige opplevelser i sine møter med de to kommunene Trondheim og Åfjord.

Møte med politisk ledelse i Arbeidsdepartementet

Etter invitasjon fra Statens seniorråd kom statsråd Hanne Bjurstrøm til rådsmøtet i november.

"Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013" ble overlevert statsråden, og rådsleder inviterte til dialog spesielt innen følgende områder:

- Aldersgrenser
- Pensjonsreformen og IA-avtalen
- Fattigdom blant eldre
- Aldersdiskriminering

Statsråden gratulerte rådet med flott handlingsprogram, og takket for rådets svarbrev til statsråden for tidligere oppdrag rådet har fått fra henne.

Statsråden ønsket fortsatt dialog med rådet innen de nevnte områder.

Rådet ble særlig utfordret til å bistå med å kartlegge omfanget av øvre aldersgrenser i arbeidslivet i Norge, og levere argumenter for å beholde, endre eller oppheve dem.

Aldersgrenser i arbeidslivet

Med utgangspunkt i dialogen med statsråden om aldersgrenser i arbeidslivet, og den utfordringen hun der ga Statens seniorråd, ble det i rådets møte i november utpekt en arbeidsgruppe som skal lage en skisse til hvordan Statens seniorråd bør arbeide videre med temaet aldersgrenser.

En første skisse til dette arbeidet ble fremlagt i rådets møte i desember.

NOU 2011: 11 "Innovasjon i omsorg"

Hagen-utvalget har utredet muligheter og nye innovative løsninger for å møte framtidens omsorgsutfordringer. Arbeidet med hørings-svar til NOU 2011:11 ble fordelt over to rådsmøter. Rådsleder, som selv var medlem i Hagen-utvalget, innledet i novembermøtet til rådets videre arbeid med "Innovasjon i omsorg".

Etter innledningen arbeidet rådet videre i grupper innen følgende områder:

- Ny teknologi
- Arkitektur og boformer
- Brukerinnflytelse og egenmestring

Innspillene fra rådets arbeid i grupper dannet grunnlaget for høringsuttalelsen som ble behandlet i Statens seniorråds møte i desember.

Omsorgens skyggesider – avvik i omsorgstjenestene

Rådsmedlem Wenche Malmedal orienterte om sitt doktorgradsarbeid innen helsevitenskap ved NTNU i rådets møte i desember. Det dreier seg om omsorgens skyggesider – avvik i omsorgstjenestene – spesielt med fokus på sykehjem. Hun fortalte om bakgrunnen for oppstarten av dette doktorgradsarbeidet, samt redegjorde for forskningsmetodikk og funn fra sin forskning. Spesielt var fokus rettet mot inadekvat pleie og omsorg i sykehjem, og det ble presentert resultater fra sykehjem som inngikk i undersøkelsen.

Statens seniorråd vil være oppmerksomme på de konkrete funnene Malmedal påpekte i sin redegjørelse.

Statsbudsjettet 2013

I novembermøtet hadde rådet en gjennomgang av relevante deler av forslag til Statsbudsjett for 2013, og etter desembermøtet ble det sendt brev til statsminister, finansminister og statsrådene for følgende departementer: Arbeidsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Brevene som ble sendt er tilgjengelige på www.seniorporten.no

HØRINGSSAKER 2011

Flere omfattende hørings saker ble behandlet i rådsmøtene i 2011. Spesielt innen området helse- og omsorg var det flere hørings saker. NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg ble behandlet i flere rådsmøter.

Følgende hørings saker ble behandlet i rådsmøter i 2011:

- Ny folkehelselov
- Ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
- NOU 2010:13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren
- Samhandlingsreformen – forslag om forskriftsendringer og nye forskrifter som følge av Prop 91L (2010 – 2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
- Rapport om pasienters og pårørendes rolle i tilsynssaker
- Framlegg til ny lov om bustøtte om endringer i forskrift om bustøtte
- Arbeidsgrupperapport om boligbrann-sikkerhet – informasjon – tilsyn – kontroll med brannsikkerhet i boliger

- NOU 2011: 15 Rom for alle – en sosial boligpolitikk for framtiden
- NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

Samtlige hørings svar er tilgjengelige på www.seniorporten.no

UTADRETTET VIRKSOMHET – VEIVISERFUNKSJONEN

Statens seniorråd har en viktig rolle nasjonalt på det seniorpolitiske området. Statens seniorråds veiviserfunksjon er derfor viktig å ivareta.

Både rådsleder, rådsmedlemmer og sekretariatet bidro med informasjon i form av foredragsvirksomhet, møter og direkte dialog i 2011. Den samlede kompetansen rådets medlemmer har, medfører at flere av rådsmedlemmene er etterspurte som innledere og bidragsyttere i ulike fora i løpet av året. Sekretariatet bidrar også i slik utadrettet virksomhet ved forespørsler og behov.

Eksempelvis gis det informasjon og veiledning til kommuner og fylkeskommuner knyttet til eldrerådsarbeid.

Sekretariatet mottar daglig henvendelser fra personer som henvender seg med spørsmål knyttet til rådets arbeidsområder, eller ved bestillinger av våre publikasjoner.

En delegasjon fra Tsjekkia besøkte sekretariatet i fjor. De ønsket å vite mer om Statens seniorråds arbeidsområder, samt hvordan rådet arbeider.

Seniorporten

En viktig del av veiviserfunksjonen Statens seniorråd har, søkes ivaretatt gjennom nettstedet Seniorporten. I Seniorporten ble det også i 2011 fortløpende lagt inn mange nyheter og oppdatert relevant fagstoff. Statens seniorråds tre nye publikasjoner utgitt i 2011 ble behørig omtalt på nettstedet, og ble også lagt ut som pdf-filer.

Det er et mål at nettstedet Seniorporten skal være en viktig kilde for oppdatert og relevant informasjon om og for seniorer. Det ble også i 2011 arbeidet med tiltak som kan bidra til å gjøre Seniorporten enda mer kjent og brukervennlig.

Seniorporten får stadig mer oppmerksomhet

2011 var et meget godt år for Seniorporten. Det har aldri vært flere besøk, besøkende eller sider som ble besøkt. Fra 2010 til 2011 er:

- antall besøk økt med 51 prosent – dvs. 17 540 besøk i 2011.
- antall besøkende økt med 69 prosent – dvs. 14 202 besøkende i 2011.
- antall sidevisninger økt med 26 prosent – dvs. 52 610 sidevisninger i 2011.

ELDRERÅDETS OPPGAVER OG FUNKSJON – EN VEILEDER I ELDRERÅDSARBEID

Formålet med denne veilederen er å gi en grunnleggende innføring i eldrerådsarbeid i kommuner og fylker. Publikasjonen kan benyttes som materiell til opplæring og som oppslagsverk for eldrerådsmedlemmer, politikere og administrasjon.

SENIORPOLITISKE UTFORDRINGER 2010 - 2013

Med utgangspunkt i den rollen Statens seniorråd har nasjonalt på det seniorpolitiske området, ble rådets handlingsprogram for inneværende rådsperiode distribuert.

Å VÆRE PENSJONIST

Denne publikasjonen henvender seg direkte til den enkelte pensjonist, og har som ambisjon å gi nyttig informasjon på sentrale områder av pensjonisters liv. Publikasjonen er også nyttig for alle andre som vil søke kunnskap på området.

Publikasjoner

Som et ledd i informasjons- og veiviserrollen utarbeidet Statens seniorråd tre publikasjoner i 2011:

- Eldrerådets oppgaver og funksjon – en veileder i eldrerådsarbeid
- Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013
- Å være pensjonist

Disse publikasjonene ble blant annet sendt til samtlige eldreråd i alle landets kommuner og fylkeskommuner.

Stor etterspørsel

Statens seniorråd registrerer stor etterspørsel etter de nevnte publikasjonene, og tilbakemeldingene fra mottakerne av publikasjonene viser at dette er nyttig og hensiktsmessig lesning.

Samtlige publikasjoner ble trykket i 10 000 eksemplarer hver, og ved årets slutt ser det allerede ut til å være behov for nytt opptrykk av "Å være pensjonist".

Seniorer i Norge 2010

På oppdrag fra Statens seniorråd har Statistisk sentralbyrå utarbeidet "Seniorer i Norge 2010". Denne rapporten beskriver levekårene for personer i alderen 50 år og over.

Rapporten ble utgitt i mars 2011 og er finansiert av Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Seniorpolitiske utfordringer 2010 - 2013

REPRESENTASJON

Deltakelse i råd/utvalg/grupper

I 2011 har Statens seniorråd vært representert i diverse råd/utvalg/grupper:

- Hagen-utvalget: Utrede muligheter og nye innovative løsninger for å møte fremtidens omsorgsutfordringer.
Ivar Leveraas var regjeringsoppnevnt medlem i dette utvalget.
- Helsetjenester til syke eldre – ekspertgruppe nedsatt av Helse- og omsorgsdepartementet.
Terese Folgerø var oppnevnt som medlem i denne ekspertgruppen.
- Brannsikkerhet for risikogrupper: Regjeringsoppnevnt utvalg som skal gjennomgå brannsikkerheten til særskilte risikogrupper.
Einar Eriksen og *Ragnhild Queseth Haarstad* er Statens seniorråds representanter i dette utvalget.
- Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helse- og omsorgstjenesten.
Wenche Malmedal er oppnevnt som medlem i dette rådet.
- Eldre innvandrere og demens: 3-årig forsknings- og fagutviklingsprogram ved Nasjonal kompetanseenhet for minoritets-helse (NAKMI).
Randi Bjørgen er oppnevnt som Statens seniorråds representant i arbeidsgruppen.
- Brukerutvalgsmøter for Pensjonsprosjektet (NAV)
Karin Stoltenberg var Statens seniorråds representant i brukerutvalgsmøtene.

- Velferds- og migrasjonsutvalget (VMU): Utvalget skal se på effekten av større mobilitet i befolkningen og hva slags utfordringer den norske velferdsmodellen møter på grunn av mer bevegelse over landegrensene.
Eyvind Frilseth, sekretariatet, var medlem i referansegruppe.
- PASEO-nettverket: Et EU-støttet prosjekt som arbeider for å øke aktivitetsnivået for eldre over 65 år.
Eva Irene Holt, sekretariatet, har deltatt som observatør i nettverket.
- Brukerråd for styringsgruppe som skal evaluere Pensjonsreformen. Evalueringen skjer i regi av Norges forskningsråd.
Eva Irene Holt, sekretariatet, har deltatt i brukerrådet.

Konferanser/samlinger

Statens seniorråd har også i 2011 vært representert ved diverse faglige konferanser, både som foredragsholdere og som tilhørere. Av slike konferanser kan nevnes:

- Boligkonferansen "Eldre og bolig" – NBBL var hovedarrangør og Statens seniorråd var en av medarrangørene.
- Helse i utvikling – konferanse om kvalitet og prioritering. Konferansen ble arrangert av Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helse- og omsorgstjenesten.
- Samhandling for bedre folkehelse – konferanse i regi av Helse- og omsorgsdepartementet.
- God praksis i kommunehelsetjenesten – kunnskap og kvalitet i institusjonshelsetjenesten for eldre. Konferanse på Høgskolen i Oslo
- Seniorer i Norge 2010 – seminar i regi av SSB
- Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd, Røros
- Kultur för livet – konferanse i Malmö

- Eldrerådets rolle og funksjoner – i regi av Norsk senter for seniorutvikling
- Oslo mot 2030 – utfordringer og muligheter. Konferanse arrangert av Oslo kommune
- Helsetjenester til eldre – seminar i regi av NSH
- Nordisk kongress i gerontologi: "As time goes by...". Kongressen ble arrangert av NOVA
- Innovasjon i omsorg – tema for Faglig frokost i Drammen
- Pensjonistforbundets 60 års-jubileum – markering
- Eldres dag i Klæbu – arrangement i forbindelse med FN's internasjonale eldredag 1.oktober
- Eldremobilisering – frivillig innsats. Arrangement i regi av frivilligsentralen i Lindås kommune.
- Landskonferanse for pensjonister – arrangert av Fagforbundet
- Penger til besvær – konferanse i regi av Arbeids- og velferdsetaten

AVSLUTNING

Statens seniorråd hadde i 2011 mange aktuelle og viktige temaer av stor betydning for seniorene på dagsordenen i sine møter. Med utarbeidelsen av "Seniorpolitiske utfordringer 2010 – 2013" la rådet grunnlaget for prioriteringer av satsningsområder for det videre arbeidet i rådsperioden.

Årsmelding 2011

Elektronisk nedlastbar pdf-utgave av denne trykksaken finner du på Statens seniorråds hjemmesider:
www.seniorporten.no

På **www.seniorporten.no** finner du også:

- Seniorpolitiske utfordringer 2010-2013 (2011)
- Å være pensjonist (2011)
- Eldrerådets oppgaver og funksjon
– en veileder i eldrerådsarbeid (2011)
- Seniorer i Norge (2010)
- FNs prinsipper for eldre i verden

Grafisk design: Seksjon for Informasjon og kanalvalg
Arbeids- og velferdsdirektoratet

Foto: Colourbox

Trykk: NAV Printsenteret

ISBN 978-82-998757-3-8

Statens seniorråd
Postboks 7077 St Olavs plass
0130 Oslo

Tlf 21 07 19 40

E-post: postmottak@statens.seniorraad.no

www.seniorporten.no